

Տ. ԱՐՇԱԿ ԱՐՔԵՂԻՍԿՈՊՈՍ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆԻ ՔԱՐՈՉԸ՝
ԽՈՍՎԱԾ ՄԱՅՐ ՏԱՃԱՐՈՒՄ ՄԱՏՈՒՅՎԱԾ Ա. ՊԱՏԱՐԱԳԻՆ

(Հոկտեմբերի 6, 2024 թ.)

Յանուն Հօր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ. ամէն:

«Որով իշխանութեամբ առնես զայդ, եւ ո՞վ ետ
զիշխանութիւնդ զայդ»

(Մարկ. ԺԱ. 28):

Այսօր, Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի Սուրբ Տաճարի վերածման առաջին կիրակի օրը, Սուրբ և Անմահ Պատարագի ընթացքում կարգացվեց Սուրբ Մարկոսի Ավետարանից մի դրվագ, երբ Հիսուս արձագանքում է իր ունեցած իշխանության վերաբերյալ հրեական տաճարի պաշտոնյաների հարցադրումներին:

Իշխանության մասին հարցադրումները արդիական են եղել բոլոր ժամանակներում: Հազարամյակներ շարունակ տարբեր մտածողներ՝ իմաստասերներ ու կրոնավորներ, պետական ու ռազմական գործիչներ, դիվանագետներ ու հոգեբաններ փորձել են հասկանալ և բացահայտել իշխանության էությունը, դրա աղբյուրը, ձևավորման սկզբունքները, բնույթն ու նպատակները: Նրանք ցանկացել են բացատրել, թե ինչու և ինչպես են հասարակության մեջ առանձին անձինք օժտվում ավելի մեծ իրավասություններով ու հեղինակությամբ, քան ուրիշներ:

Հիսուսի ունեցած իշխանության մասին հարցնող պաշտոնյաների հետաքրքրասիրությունը, սակայն, ակնհայտորեն ուներ անառողջ ու սագրիչ նպատակադրում: Մարկոս Ավետարանիչը պատմում է, որ Հիսուս անառարկելի հեղինակությամբ մուտք էր գործել հրեական տաճար և այնտեղից վռնդել վաճառականներին ու վաշխառուներին: Հիսուսի այս ընդվզումը ուղիղ մարտահրավեր էր դարձել տաճարի պաշտոնյաների համար, որոնք տաճարում ծառայությունների կազմակերպման պա-

տասխանատուներն էին: Ընկրկելով Հիսուսի հեղինակության առջև և երկյուղ կրելով Նրա շուրջ հավաքված բազմությունից՝ այս պաշտոնյաները փորձում են ճնշում գործադրել՝ Հիսուսին ուղղելով հետևյալ հարցը. «Ի՞նչ իշխանությամբ ես կատարում այս, և ո՞վ շնորհեց քեզ այդ իշխանությունը»: Հիսուս, իհարկե, անպատասխան է թողնում պաշտոնյաների սադրիչ հարցադրումը: Նա արդեն պատասխանել էր այդ հարցին Իր քարոզչությամբ, Իր հրաշագործություններով և Իր անբիժ կյանքով ու վարքով:

Իր քարոզչության ընթացքում Հիսուս բազմաթիվ անգամներ օգտագործում է «իշխանություն» բառը: Նրա ուսուցումներում բացարձակ ու անքննարկելի իշխանությունը պատկանում է միայն ու միայն Աստծուն, և Աստված է, որ մարդկանց շնորհում է իշխանություն երկրի վրա: Այս մասին է խոսում Հիսուս, երբ պատասխանում է Հռոմեական կուսակալ Պիղատոսին, երբ վերջինս սպառնում էր Իրեն. «Դու, - դիմելով Պիղատոսին ասում է Հիսուս, - Դու ինձ վրա ոչ մի իշխանություն էլ չէիր ունենա, եթե քեզ ի վերուստ տրված չլիներ» (Հովհ. ԺԹ. 10—11): Այսպիսով, Հիսուս, նաև՝ Իր աշակերտները ոչ միայն ճանաչում են մարդկային իշխանությունը, այլև քարոզում են հնազանդություն վերջինիս նկատմամբ, ինչպես ձևակերպել է Պողոս Առաքյալը. «Ամեն մարդ, որ իշխանության տակ է, թող հնազանդվի նրան. քանզի չկա իշխանություն, որ Աստծուց չլինի...» (Հռոմ. ԺԳ. 1):

Պողոս Առաքյալին երկրորդում է նաև Պետրոս Առաքյալը. «Ի սեր Տիրոջ, հնազանդ եղեք մարդկային ամեն իշխանության՝ չարագործներին պատժելու, իսկ օրենքը պահողներին գովելու համար» (Ա. Պետր. Բ. 13—17):

Հիսուս բացարձակապես հեռու է Երկնավոր և երկրավոր իշխանությունների նույնականացումից: Երկրավոր թագավորն ու իշխանը երբեք ու երբեք չեն կարող հավակնել Երկնավոր Թագավորի փառքին ու հեղինակությանը: Երկրավոր թագավորի ու իշխանի հեղինակության աղբյուրը Երկնավոր Թագավորն է՝ նույն Ինքն Աստված: Եւ դրա համար Հիսուս ասում է. «Տվե՛ք Աստծուն՝ Աստծուն, և կայսրին՝ կայսեր» (Մատթ. ԻԲ. 21): Այո՛, Քրիստոնեությունը քարոզում է հնազանդություն իշխանություններին, հնազանդություն, որ բխում է կամավոր ընտրությունից ու Աստծու պատվիրանների հանդեպ խոր պատասխանատվությունից: Իշխանությունների հանդեպ հնազանդությունը, սակայն, երբեք ու երբեք չի կարող հանգեցնել աստվածամերժության ու հավատուրացության:

Հիսուս նվիրագործում է մարդկային իշխանությունը որպես երկրի վրա արդարադատության իրականացման, մարդկանց միջև համերաշխության ձևավորման և բարիքի կերտման գործիք: Նույն Պողոս Առաքյալը վճռականորեն հայտարարում է, որ իշխանությունը տրված է մարդկանց «գոտեպնդելու, և ոչ թե կործանելու համար» (Բ. Կորնթ. Ժ. 8):

Հետևաբար՝ այն իշխանությունը, որն իր գործողություններով կամ անգործությամբ հանգեցնում է կործանման ու ավերածությունների, խեղաթյուրում է արդարադատությունը և հրահրում հակառակություններ ու խաթարում մարդկանց խաղաղ համակեցությունը, այդ իշխանությունը կորցնում է կապը իշխանություն շնորհող Աղբյուրի՝ Աստծու հետ, ուստի՝ զրկված է հեղինակությունից ու արժանավստահությունից:

Խիստ խորհրդանշական ենք տեսնում, որ Տաճարի վերածման առաջին իսկ կիրակի օրը Սուրբ Գրքի ընթերցումները մեզ առաջնորդում են իշխանության գաղափարի շուրջ խորհրդածությունների. իշխանություն, որով օծտված է նաև այս Սուրբ Տաճարը, և այս Սուրբ Տաճարով խորհրդանշվող Առաքելական մեր Սուրբ Եկեղեցին. իշխանություն, որ տրված է հենց նույն Աստծուց՝ բացարձակ և անքննելի իշխանության Աղբյուրից՝ հոգ տանելու համար Տիրոջ բանավոր հոտի հոգիների փրկության ու անվտանգության: Այդ իշխանությունը նվիրագործված է սուրբ Գրիգոր Լուսավորչի տեսիլքով, երբ Աստված Ինքն իջավ երկնքից և սրբագործեց այն վայրը, ուր հենց կառուցվել է Սուրբ Էջմիածնի վերասրբագործյալ այս Մայր Տաճարը: Սա այն վայրն է, ուր Նոյ Նահապետն առաջին գործ մատուցեց համաշխարհային ջրհեղեղից հետո: Սա այն վայրն է, ուր Հայկ Նահապետը զոհասեղանի վրա գոհաբանական աղոթք մատուցեց մեր հայրերի Աստծուն: Այս վայրում Աստված խոսեց Նոյ ու Հայկ Նահապետների, Սուրբ Գրիգոր Լուսավորչի Հայրապետի և մեր սրբազան նախնիների հետ: Սուրբ Էջմիածինը այսպես է դարձել մեր հոգևոր ու ազգային ինքնության կնիքը, դարավոր վկան մեր գոյության ու հարատևության: Մեր մատենագիրները պատմում են, որ Էջմիածինը կառուցվեց Արարատ լեռան լանջից բերված ժայռաբեկորներով, և դրա համար էլ Սուրբ Էջմիածինը Արարատացել է ու հավերժացել, դարձել անհաղթելի ու անխոցելի:

Հաճախ են օտարներն ու որպես յուրային ներկայացողները սաղորիչ հարցադրումներ բարձրացրել, թե՛ ի՞նչ իշխանությամբ է գործում Սուրբ Էջմիածինը և Հայոց Եկեղեցին: Այսօր ևս մեղադրական նույն շեշտադ-

րումներով փորձ է արվում կասկածի տակ առնել Եկեղեցու հեղինակությունն ու իշխանությունը: Ոմանք փորձում են խեղաթյուրել Եկեղեցու առաքելությունը և Եկեղեցին դարձնել սեփական թերընկալումների և թյուրմբոնումների պատանդը՝ փորձելով ոչ թե ծառայել Եկեղեցուն, այլ Եկեղեցին ծառայեցնել սեփական հիվանդագին պատկերացումներին: Ոմանց խեղված ընկալումներում Եկեղեցու առաքելությունը պիտի սահմանափակվի բացառապես ծիսակատարություններով ու կրոնական խնդիրներով:

Եկեղեցուց պահանջել հեռու մնալ հանրային մտահոգություն առաջացնող խնդիրների արժարժումից՝ նշանակում է բացահայտել սեփական տգիտությունը, նշանակում է պատկերացում չունենալ Եկեղեցու էության, նրա կոչման և պատմական առաքելության վերաբերյալ:

Եկեղեցու առաքելությունը ներառում է հասարակական կյանքի անխտիր բոլոր ոլորտները: Երբ նժարին է դրված հոգևոր ինքնությունը, չկա մի հարց, ուր Եկեղեցին զրկված է իր դիրքորոշումներն ու տեսակետները արտահայտելու իրավունքից: Եկեղեցին կաշկանդված է միայն ու միայն աստվածային օրենքներով ու պատվիրաններով, որ ներառում են նաև օրինապահություն և հասարակական կարգի պահպանություն:

Եկեղեցին ևս, Հիսուսի նման, չի պատասխանելու իր հեղինակությունն ու իշխանությունը կասկածի տակ առնող սադրիչ հարցադրումներին, թե՛ Ինչ իշխանությամբ է գործում: Այս հարցի պատասխանը տվել է մեր ժողովրդի պատմությունը: Այս հարցի պատասխանը այսօր տալիս է նաև վերածոված այս Սուրբ Տաճարը և այս Սուրբ Տաճարի շուրջ համախմբված համայն հայ ժողովուրդը: Այս Եկեղեցին Սուրբ է, և այս Եկեղեցով սրբանալու հույս ու շնորհ ենք ստանում նաև մենք՝ ամենքս՝ Քրիստոսի անունով հավաքված հավատացյալներս՝ եկեղեցականներ և աշխարհականներ, մեծեր ու փոքրեր, կանայք և տղամարդիկ, ծերեր և երիտասարդներ: Քրիստոսին հավատացողներին երբեք ու երբեք չի կարող լքել սրբանալու ձգտումն ու կատարելագործվելու մղումը:

Մենք զավակներն ենք այս Սուրբ Եկեղեցու: Լինել զավակ՝ նշանակում է ճանաչել Եկեղեցու իշխանությունը և հնազանդվել: Փորձել ներկայանալ Եկեղեցու հետևորդ՝ բայց ունկնդիր չլինել Եկեղեցու ձայնին՝ նշանակում է կամավորաբար հրաժարվել Եկեղեցու անդամությունից, երբ Եկեղեցու խոսքն ուղղված է իր զավակներին: (Հնարավոր չէ լինել Եկեղեցու զավակ՝ առանց ճանաչելու Եկեղեցու կանոնական իշխանու-

թյունը և հնազանդվելու: Փորձել ներկայանալ Եկեղեցու հետևորդ՝ բայց անտեսել Եկեղեցու վարդապետական ուսուցումներն ու հորդորները՝ նշանակում է կամավորաբար հրաժարվել Եկեղեցու անդամութունից): Նրանք, ովքեր կամավորաբար հրաժարվում են Եկեղեցու անդամութունից, նրանց բաժինը ուրացողների և դավաճանների հետ է, ինչպես կասեին Եկեղեցվո մեր նախնի վարդապետները:

Մենք պատմական ժողովուրդ ենք՝ պատմական առաքելությամբ, և այդ պատմական առաքելությունն իրականացնելու բացառիկ պատասխանատվությամբ: Մենք ներում չենք ստանալու ո՛չ Աստծուց, ո՛չ մեր նախնիներից և ո՛չ էլ ապագա սերունդներից, եթե ձախողենք մեր պատմական առաքելությունը: Այս Սուրբ Տաճարի վերածումը նոր հույս ու նոր լույս է բերում մեր կյանքին, նոր հորիզոններ բացում մշուշոտ ապագաների մեջ:

Թող Աստված իմաստությամբ շնորհազարդի մեր Սուրբ Եկեղեցու զավակներին՝ արիությամբ հաղթահարելու ժամանակի հարուցած մարտահրավերները և անվրդով խաղաղության մեջ պահի մեր երկիրը, անվտանգ ու բարօր կյանքի մեջ՝ մեր ժողովրդին, այստեղ և ամենուր, ամեն:

